

overweging voor de dienst op 25 juni 23, heilige momenten

Gemeente,

Momenten waarop hemel en aarde elkaar lijken te raken, waarop onverwacht allerlei lijntjes bij elkaar komen waardoor je je boven jezelf uitgetild voelt – die zou je heilig kunnen noemen.

Heilige momenten zijn als diamantjes in de tijd.

Het zijn meestal ogenblikken, enkele minuten of hoogstens een uur misschien, meer niet. Maar hun impact kan groot zijn.

Qua tijdsduur stellen ze weinig voor, maar ze blijven je soms voor de rest van je leven bij.

Ze kunnen invloed hebben op keuzes die je maakt, ze kunnen de blik op jezelf of op de wereld om je heen veranderen.

Het kunnen momenten zijn waarop je ten diepste voelt dat je leeft, dat je je gezien en gekend weet, gedragen in wat groter is dan jouw hart.

Dat wij bepaalde momenten als dat ze ons overkomen en speciaal ervaren voor onszelf, is gezien de geschiedenis best bijzonder te noemen.

In het oude Griekenland werd onderscheid gemaakt tussen de gewone klokkentijd die met grote regelmaat seconden en minuten wegtikt, en momenten waarop iets bijzonder gebeurde en die heel lang kunnen lijken terwijl ze maar een paar seconden duren.

De klokkentijd werd Chronos genoemd en de bijzondere momenten heetten Kairos.

Maar het grote verschil met nu, was dat de Grieken deze begrippen ervoeren als goden.

Zij waren niet mals, deze goden ontzagen niemand. Vader Tijd, ook wel Chronos of Saturnus genoemd, werd afgebeeld als grimmig.

Hij ging over de tijd en ontzag niets of niemand daarin.

Daarnaast was er de god Kairos, die werd voorgesteld als een jongeman met een balansweegschaal in zijn hand.

De weegschaal was een oproep aan ons als mensen om je kansen te grijpen en jezelf te ontplooien.

De mens moest zijn ogenblik pakken, niet uit vrije wil maar alleen omdat het lot hem dit opdroeg.

Toen het christendom opkwam in Europa, begon er een andere wind te waaien. Chronos en Kairos verloren hun goddelijke status en maakten plaats voor het geloof in één god, in plaats van geloof in het lot.

Liefde tot je medemens, hulp van God vanwege de feilbaarheid van mensen werd het richtpunt. De mens kreeg zelf de keuze.

In lang niet alle christelijke stromingen die ontstonden bleef deze vrijheid van de mens overeind.

Zo bracht het calvinisme in Nederland een nieuwe vorm van 'het lot', namelijk de (dubbele) predestinatieleer.

Dwz: God bepaalt of een mens uiteindelijk in de hemel komt of niet.

We weten dat Arminius daar weer wat ruimte in wilde aanbrengen door de keuze van de mens te benadrukken.

In dat kader is het wel leuk om het volgende even te vertellen.

Tijdens de AV van Bestuur die twee weken geleden in Utrecht plaatsvond, werd afscheid genomen van onze hoogleraar Christa Anbeek.

Daarnaast werd onze nieuwe seminariumdocent Remonstrantica voorgesteld.

Johan Roeland werd met algehele stemmen gekozen en wordt over een tijdje waarschijnlijk onze nieuwe hoogleraar.

Hij hield een toespraak waarin hij ook Arminius aanhaalde.

Tegelijk zinspeelde hij op huidige vormen van geloof in het lot.

Hij eindigde zijn toespraak met: ik ben heel blij om hier te staan, blij dat jullie mij hebben gekozen als nieuwe docent, het voelt heel fijn, bijna alsof het is voorbestemd.

Heden ten dage hebben we de meeste ideeën rondom het afhankelijk zijn van een god of het lot, afgelegd.

Hoe zit het dan met die heilige momenten?

Je kiest er niet voor, ze overkomen je in het alledaagse.

Buiten je wil om beland je dan ineens als het ware in een andere werkelijkheid.

Heilige momenten kunnen ze soms best wel impact hebben, blijven je vaak levenslang bij.

Zo las ik over een ervaring die iemand als kind had gehad.

Hij vertelde: "Bij ons op de boerderij waren veel veldleeuweriken.

Op die plek ging ik altijd op mijn rug in het gras liggen.

Zo lag ik naar de leeuweriken te luisteren.

Dat gaf me een enorm gevoel van verbondenheid en geborgenheid, een kosmische ervaring."

In een heilig moment is het alsof de tijd even stil staat. Het gaat om het nu.

Vroeger en straks bestaan op dat moment even niet.

Je staat met hart en ziel in het heden, beleeft dat tot op de bodem.

En dat is precies één van de belangrijke en kenmerkende aspecten van een heilig moment.

De monnik Thomas Quartier beleefde het heden als essentieel.

Hij zei: "Het gaat erom het bestaan zo klein en overzichtelijk mogelijk te maken, want dan vind je eerder de ruimte om God te zoeken en te raken aan de eindeloosheid en de tijdloosheid.

Ik heb de structuur van het gemeenschapsleven en de vaste gebedstijden in een abdij nodig om het geheim van dat ene ogenblik te naderen: te mogen ervaren dat je opgetild en geraakt wordt, te weten dat je het licht van God even mag zien, te beseffen dat je niet aan je lot wordt overgelaten, te voelen tot in het diepst van je ziel dat je bemind wordt en gekend wordt bij je naam en toenaam."

In de kloosters wordt het belangrijke moment van het heden ook hoorbaar en voelbaar wanneer 's ochtends psalm 95 wordt gezongen.

Elke ochtend opnieuw, al eeuwen lang begint de dag met psalm 95, die wij zojuist hebben gehoord.

Alle andere psalmen komen ongeveer eens per twee weken aan de beurt.

Waarom dan elke dag Psalm 95?

Deze herinnert het volk Israel eraan dat het zich, ondanks de bevrijding uit de slavernij van Egypte, telkens afkeerde van God die hen juist wilde helpen.

Daarom klinkt de oproep om neer te knielen voor God en niet de oren voor hem te sluiten: "*Heden* als je zijn stem hoort..."

Met andere woorden: iedere morgen mogen allen zich opgenomen weten in Gods tijd zolang je gehoor geeft aan zijn stem.

De goddelijke ernst van dit moment geeft de dag iets unieks.

Vandaag is geen toevallige maar een bijzondere dag.

Vandaag mag je leven in Gods tijd, vandaag kan een heilig moment voor je worden.

Heel anders gezegd is psalm 95 een uitnodiging om opnieuw geboren te worden. Om deze dag, dit heden, als je eerste dag te ontvangen.

Je komt tot leven op een andere manier, anders bewust, geïnspireerd door Gods Geest.

Ergens kennen we dat allemaal wel, die ervaring dat je zo geconcentreerd met iets bezig bent dat je tijd en plaats vergeet.

Tijd telt niet meer, er is geen voor of na, je gaat helemaal op in wat je aan het doen bent.

In de mystiek wordt dit ook wel het 'eeuwig nu' genoemd.

In dat kader lezen we over het gesprek tussen Jezus en Nicodemus.

Alleen wie opnieuw geboren wordt, kan het koninkrijk van God zien, zegt Jezus.

En hij bedoelt daarmee volgens het verhaal dat je een soort tweede geboorte kunt ondergaan, maar dan uit God.

En hier komt er naast dat *eeuwige nu* van een heilig moment een nieuw aspect bij.

Naast dat je volledig in het hier en nu bent, kun je een heilig moment niet zelf arrangeren. Een geboorte kun je immers niet op eigen kracht voltrekken. Een baby doet zelf ook niets, het *wordt* geboren.

Misschien heb je zo'n heilig moment wel eens ervaren wanneer je een baby in je armen hield. Of toen je bovenop een berg stond en de verte in kon kijken.

Bij een zonsopgang.

Bij het maken van muziek of het luisteren ernaar.

In mijn vorige gemeente hadden we af en toe een andersoortige kerkdienst, een Thomasviering.

Daarin was er een moment dat mensen konden rondlopen en verschillende activiteiten konden doen.

Eén daarvan was het ontvangen van een zegen.

Ik had een knielbank neergezet, paaskaars erbij, kamerscherm er omheen.

Iemand kwam dan bij me zitten en gaf in twee zinnen aan waarover diegene een zegen wilde ontvangen.

Diegene knielde vervolgens, ik legde mijn handen op zijn of haar hoofd.

En dan liet ik in mijzelf een zegen ontstaan.

Ik liet de woorden opkomen zoals ik aanvoelde dat ze op dat moment passend waren. Wanneer iemand dan weer opstond, en we elkaar in de ogen keken, had ik vaak het gevoel alsof ik tot in iemands ziel kon kijken.

Voor mij waren dat heilige momenten, en voor zover ik weet ervaarde die ander dat ook zo.

Alsof je, voor een moment, op een andere manier geboren wordt in dezelfde werkelijkheid.

Meister Eckhart is een bekend mysticus die hierover geschreven heeft.

Hij verbond het fenomeen van een eeuwig nu met de gedachte van opnieuw geboren worden.

Zijn visie houdt kort gezegd in dat we ons als mens snel laten afleiden door wat moet, wat hoort.

Door ons vast te klampen aan rituelen, aan regels, aan overtuigingen en daar je zin aan te ontnemen.

Daardoor zet je jezelf vast, zegt Meister Eckhart.

Diep van binnen is het goddelijke al in ons.

Ons menselijk zelf ís al van goddelijke signatuur.

Maar vaak denken we daar te klein over.

Maken we onszelf of onze ziel klein in onze gedachten.

Vereenzelvigen we ons met een klein stukje van onszelf, een ideaal, een overtuiging, onze plek in een sociaal verband, enz.

Wanneer je vrij wordt van al die dingen, kom je via het moment van het eeuwige nu, meteen bij dat goddelijke leven in jezelf, zegt Eckhart.

Kom je bij je ziel. Je zelf gaat boven jezelf uit, je bent raakpunt van het menselijke en het goddelijke tegelijk.

Mensen die als het ware opnieuw geboren worden en kunnen leven in het heden, vanuit het eeuwige nu, zijn mensen die altijd in Gods ruimte wonen, ook wanneer er allerlei belastende en beperkende dingen op hen afkomen.

In Gods ruimte is er een eenheid, die ook in al die dagelijkse dingen aanwezig is, maar die we vaak niet zien.

Via heilige momenten krijgen we daar soms een glimp van te zien.

Marijke de Bruijne dicht:

Zomaar midden in de stad
is daar ineens die stilte,
een wolk van vrede om mij heen,
te midden van de drukte.

Het is een groots en mooi moment
van inzicht en geborgen zijn,
van weten op de goede weg
onder het oog van Jou te zijn.